

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt fredag den 10. august 2018

Sag 44/2018

X ApS (tidligere X ...)

(advokat Naja Wærness Larsen)

mod

Anklagemyndigheden

I tidligere instanser er afsagt kendelse af Københavns Byret den 27. oktober 2017 og af Østre Landsrets 22. afdeling den 20. december 2017.

I påkendelsen har deltaget tre dommere: Vibeke Rønne, Michael Rekling og Lars Apostoli.

Påstande

Kærende, X ApS (tidligere X ...), har nedlagt påstand om, at advokat Naja Wærness Larsen beskikkes som forsvarer for selskabet.

Indkærede, anklagemyndigheden, har påstået stadfæstelse.

Sagens omstændigheder

Den 13. april 2016 blev T sigtet efter straffelovens § 289, jf. skattekontrollovens § 3, stk. 1, for grov skattesvig samt forsøg herpå, jf. straffelovens § 21. Københavns Politi har i forbindelse med efterforskningen foretaget en række beslaglæggelser, og herunder den 13. april 2016 beslaglagt et indestående i Jyske Bank på 711.455,10 kr. hos X ... (nu X ApS).

D, der er søn af T og direktør og ejer af X, protesterede mod beslaglæggelsen. D fik i forbindelse med sagens indbringelse for retten beskikket advokat Naja Wærness Larsen som bistandsadvokat.

Spørgsmålet om godkendelse og opretholdelse af beslaglæggelsen blev udskilt til særskilt behandling. I et retsmøde den 13. oktober 2017 om dette spørgsmål blev advokat Naja Wærness Larsen afbeskikket som bistandsadvokat for D.

Advokat Naja Wærness Larsen anmodede under samme retsmøde om at blive beskikket som forsvarer for X, hvilket anklagemyndigheden protesterede imod under henvisning til, at X hverken var mistænkt eller sigtet.

Ved Københavns Byrets kendelse af 27. oktober 2017 blev anmodningen om beskikkelse af forsvarer for X afslået. I kendelsen hedder det bl.a.:

”... det er anklagemyndighedens påstand, at det reelt var sigtede T, der ejede X ... og disponerede over selskabets bankkonto. Det ses bl.a. af, at hovedparten af det beslaglagte indestående beløb er overført fra Y LLC, hvilket selskab T ifølge egne oplysninger kontrollerede.

Anklagemyndigheden har i retsmøde den 13. oktober 2017 mundtligt tilkendegivet, at X ApS ikke er mistænkt eller sigtet.

I overensstemmelse med anklagemyndighedens oplysning lægger retten til grund, at X ApS ikke er sigtet.

Forsvarerbeskikkelse er ikke obligatorisk ved afgørelser om beslaglæggelse, og der findes i denne sag ikke at være hjemmel til beskikkelse af forsvarer for X ApS efter retsplejelovens § 732 eller af advokat for selskabet på andet grundlag. Der er herved lagt vægt på, at anklagemyndighedens anmodning om, at beslaglæggelsen godkendes og opretholdes i medfør af retsplejelovens § 802, stk. 1 og 2, blandt andet støttes på, at X ApS bør identificeres med sigtede T.

Advokat Naja Wærness Larsens anmodning om at blive beskikket for X ApS tages herefter ikke til følge.”

Østre Landsret stadfæstede byrettens kendelse den 20. december 2017 med henvisning til byrettens begrundelse.

Retsgrundlag

Retsplejelovens § 806 er sålydende:

”Afgørelse om beslaglæggelse og om pålæg om edition træffes efter politiets begæring. Begæring om beslaglæggelse til sikring af erstatningskrav kan tillige fremsættes af forurrettede.

...

Stk. 4. Såfremt indgrebets øjemed ville forspildes, hvis retskendelse skulle afventes, kan politiet træffe beslutning om beslaglæggelse og om edition, jf. dog stk. 6. Fremsætter den, mod hvem indgrebet retter sig, anmodning herom, skal politiet snarest muligt og senest inden 24 timer forelægge sagen for retten, der ved kendelse afgør, om indgrebet kan godkendes.

...

Stk. 7. Inden retten træffer afgørelse efter stk. 4, 2. pkt., skal der være givet den, mod hvem indgrebet retter sig, adgang til at udtale sig. § 748, stk. 5 og 6, finder tilsvarende anvendelse.

...”

De gældende regler om beslaglæggelse blev indsat ved lov nr. 229 af 21. april 1999. Det fremgår af lovforslaget, at det bygger på strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1223/1991 om beslaglæggelse og edition under efterforskning (Folketingstidende 1998-99, tillæg A, lovforslag nr. L 41, s. 841ff).

I denne betænkning hedder det bl.a. (s.16):

”2. Beslaglæggelse til sikring af bevismidler, konfiskation eller vindikation.

...

2.3. Kompetence

...

Der er ikke fastsat forskrifter om forsvarerbeskikkelse i forbindelse med beslaglæggelse. Er forsvarer beskikket, skal denne som hovedregel underrettes om retsmøder og har adgang til at overvære dem, jf. § 748, stk. 2.”

Anbringender

X ApS har anført navnlig, at allerede fordi anklagemyndigheden har identificeret T – som er sigtet – med X, skal X betragtes som og sidestilles med en sigtet. Dette medfører, at hjemlen til forsvarerbeskikkelse følger direkte af retsplejelovens § 732.

Såfremt Højesteret ikke er enig heri, vedrører sagen, om X som ikke-mistænkt selskab har ret til en beskikket forsvarer i den verserende sag om godkendelse og opretholdelse af beslaglæggelsen. Dette spørgsmål er ikke reguleret direkte i retsplejeloven.

I beslaglæggelsessager har man som sigtet som udgangspunkt kun ret til at få beskikket en forsvarer, hvis der er tale om beslaglæggelse af formue (formuebeslag), jf. retsplejelovens § 731, stk. 1, litra c. Men retterne anvender i øvrige beslaglæggelsessituationer retsplejelovens § 732 som hjemmel hertil.

Der findes ikke en tilsvarende regel om beskikkelse af forsvarer i forbindelse med beslaglæggelse over for en ikke-mistænkt.

Ved lov nr. 229 af 21. april 1999 blev reglerne om bl.a. beslaglæggelse ændret. Det blev i den forbindelse bestemt, at forudgående underretning om beslaglæggelse kan undlades. Der blev ikke samtidigt taget stilling til spørgsmålet om advokatbeskikkelse for en ikke-mistænkt i en sådan situation.

Hensynet bag en forudgående undladelse af underretning om beslaglæggelse og beskikkelse i forbindelse hermed er legitimt af hensyn til efterforskningen. Men dette hensyn kan ikke overføres til et tilfælde, hvor beslaglæggelsen er foretaget, og der i medfør af retsplejelovens § 806, stk. 7, tidligere stk. 6, er ret til kontradiktion.

En sigtet vil i en sådan situation have ret til en beskikket forsvarer. Det er retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, hvis der ikke er en tilsvarende ret for en ikke-sigtet. Der må tværtimod skulle gælde en udvidet beskyttelse af en ikke-sigtet.

Det fremgår ikke af forarbejderne, at der ikke kan ske beskikkelse i en sådan situation. Efter en formålsfortolkning må retten til kontradiktion efter retsplejelovens § 806, stk. 7, medføre ret til forsvarerbeskikkelse.

Af retsplejelovens § 684, stk. 1, nr. 3, følger, at sager om konfiskation uden straf behandles efter reglerne i strafferetsplejen. Såfremt anklagemyndigheden måtte ønske alene at føre en sag om konfiskation mod X, så ville reglerne i retsplejelovens §§ 730-732 finde anvendelse. Skulle anklagemyndigheden således vælge at opgive påtalen mod T, men fortsat ønske at nedlægge påstand om konfiskation mod X, da vil X være berettiget til at få beskikket en forsvarer i konfiskationssagen.

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at det i både by- og landsret er blevet lagt til grund, at X ikke er sigtet i straffesagen mod T.

Da retten alene skal tage stilling til, om politiets beslaglæggelse over for en ikke-mistænkt kan godkendes og opretholdes, er der ikke tale om et tilfælde, der er nævnt i retsplejelovens § 731 om obligatorisk forsvarerbeskikkelse. Beskikkelse skal derfor i givet fald ske med hjemmel i retsplejelovens § 732 eller dennes analogi.

Efter bestemmelsen ordlyd er der ikke hjemmel til at beskikke en forsvarer for en ikke-sigtet, og der er heller ikke tilkendegivelser i forarbejderne, som indikerer, at der skulle være en sådan hjemmel.

I retspraksis er det antaget, at der kan ske beskikkelse, såfremt en person reelt må betragtes som sigtet, men det er ikke tilfældet i den foreliggende sag. Det er ganske vist anklagemyndighedens opfattelse, at der er identitet mellem X og T, men det medfører ikke, at X reelt må anses som sigtet.

Det forhold, at der er adgang til kontradiktion i et tilfælde som det foreliggende, jf. retsplejelovens § 806, stk. 7, indebærer ikke, at der er grundlag for at beskikke en forsvarer. Det er ikke retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, idet selskabet har mulighed for at lade sig repræsentere af en advokat under retsmødet. Denne kan blot ikke beskikkes.

Højesterets begrundelse og resultat

Den 13. april 2016 beslaglagde Københavns Politi hos X ApS (tidligere X ...) et indestående på 711.455,10 kr. i Jyske Bank. Selskabets direktør protesterede mod beslaglæggelsen.

Sagen angår, om der er hjemmel til at beskikke en offentlig forsvarer for selskabet under retens behandling af spørgsmålet om godkendelse og opretholdelse af beslaglæggelsen.

Beslaglæggelsen er sket i anledning af en straffesag mod T, der er sigtet for overtrædelse af straffelovens § 289. Der er ikke rejst sigtelse mod selskabet X ApS, og der er enighed om, at selskabet heller ikke i realiteten er mistænkt for at have begået et strafbart forhold.

Beslaglæggelsen er begrundet med en antagelse om, at beløbet på 711.455,10 kr. tilhører T, og at han har adgang til at disponere over det.

De almindelige regler om beskikkelse af offentlig forsvarer fremgår af retsplejelovens § 731, § 731 a og § 732. Efter disse bestemmelser er der ikke hjemmel til beskikkelse af en offentlig forsvarer for X ApS, da selskabet som nævnt hverken er sigtet eller mistænkt for et strafbart forhold.

Retsplejelovens § 806, stk. 5, nu stk. 7, om adgang til kontradiktion blev indsat ved lov nr. 229 af 21. april 1999. Som det også fremgår af forarbejderne til loven, er der ikke fastsat forskrifter om forsvarerbeskikkelse i forbindelse med beslaglæggelse.

Da hverken de almindelige regler om beskikkelse af offentlig forsvarer eller de særlige regler om kontradiktion i forbindelse med beslaglæggelse giver hjemmel til beskikkelse af offentlig forsvarer i det foreliggende tilfælde, stadfæster Højesteret kendelsen.

Thi bestemmes:

Landsrettens kendelse stadfæstes.